

Monumentnummer*: 508665

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 3 november 1998
Kadaster deel/nr: 9350/18

*Monumentnaam***

Driewegsluis

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Nijetrijne	Weststellingwerf	Friesland

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Lindedijk	2		8481 KH	Nijetrijne	Bij	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Oudetrijne	B			2354

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

De SCHUTSLUIS werd in 1927 ontworpen door de Provinciale Waterstaatsdienst en gebouwd door de fa. W. en H. Visser te Lemmer. De schutsluis is van het type driewegsluizen, waarvan er drie in Nederland bekend zijn.

Overname (1917) en verbetering (1922) van de in deplorabele staat verkerende Jonkersvaart met de daarin gelegen kunstwerken van de familie Heloma door het Provinciaal Bestuur, de kanalisatie van de Linde (1927) en een wijziging in de waterhuishouding in het Land van Vollenhove (Ov.), namelijk de voorgenomen ruiming van de Ossenzijl in 1922, leidden tot de aanleg van de driewegsluis, waarbij een oude sluis en sas (Helomasluis en Helomasas, 1775) werden vervangen. De bouw van de huidige sluis werd in 1927 aangevangen en kwam in 1928 gereed. Behalve de betekenis als scheepvaartverbinding had de sluis ook een zeeverende functie, namelijk ter wering van opstuwend zeewater uit de Zuiderzee. Het sluishoofd naar de Helomavaart kreeg een stel eb- en (storm)vloeddeuren. Ten behoeve van de zeeverende functie was ook het sluishoofd hoger (2.48 +NAP) opgetrokken dan beide andere, terwijl rond de kolk een dijk was aangelegd.

Het sluishoofd aan de Beneden-Lindezijde is in 1930 verlengd en voorzien van een tweede stel ebdeuren, die thans

ontbreken. Dit aanvullende werk werd eveneens uitgevoerd door de aannemers W. en H. Visser uit Lemmer.

Na het ontstaan van het IJsselmeer en de Noordoostpolder werd de dijk rond de kolk afgegraven (tot 0.88 +NAP) en het verhoogde sluishoofd verlengd. De afsluiting van het bovenpand van de Linde en de aanleg van de Mr. H.P. Linthorst Homansluis (1973) maakte de Driewegsluis overbodig.

Binnen een meer complex verband behoort tot de sluis tevens de sluismeesterswoning aan de oostzijde van de sluis op verhoogd erf, eveneens gebouwd door de aannemers W. en H. Visser. De woning ligt ter hoogte van de vroegere dijk rond de kolk. Langs de oevers van de panden naar de bovenloop van de Linde/ Kop van Overijssel en het benedenloop van de Linde staan de strijkpalen. Voor de bescherming van rijkswegen zijn deze onderdelen van ondergeschikte betekenis.

Buiten de bescherming van rijkswegen vallen de lager gelegen en later bijgebouwde sluiswachterswoning met bijgebouwen en een uitwateringssluis in het omstroomkanaal ten noorden van de Driewegsluis uit 1923.

Omschrijving

De sluis kolk van 45 m lengte en 14 m breedte heeft drie uitgangen. Voor de uitgang naar het bovenpand van de Linde is in de kolk een knik gemaakt, een zogenaamde dwarse kop. De sluis is opgemetseld in bruine bakstenen met een vloerbodem bedekt met rijshout. De slagstijlen en de drempels zijn van graniet. De puntdeuren zijn van hout. De sluishoofden zijn gedekt met granieten zerkstenen en op de draaipunten van de sluisdeuren is de hele hoek opgetrokken in graniet. Op de drie sluishoofden staat een rinket voor het bedienen van de schuif in het omloopriool. In de sluishoofden van het boven- en benedenpand van de Linde zaten aanvankelijk enkele sluisdeuren. Op de sluisdeuren van het benedenpand van de Linde is een smal brugdek aangebracht met balustrades van hoekprofielijzer aan weerszijden. Op de sluisdeuren van het bovenpand van de Linde een balustrade van hoekprofielijzer. Het sluishoofd naar het benedenpand werd in 1930 verlengd en voorzien van een stel extra puntdeuren, thans verwijderd. In het sluishoofd naar de Helomavaart hangt een dubbel stel puntdeuren, oorspronkelijk eb- en vloeddeuren. De vloeddeuren zijn verlaagd. Op de sluisdeuren een balustrade van ijzeren buizen. Op de rand van de sluiswand ijzeren haalpen.

Waardering

De Driewegsluis uit 1927 is van algemeen cultuurhistorisch en waterstaathistorisch belang:

- vanwege de bijzondere betekenis van het object als eindpunt van de waterstaatkundige ontwikkelingen, zowel in de Lindevallei als voor een groter provinciegrens-overschrijdend gebied,
- vanwege de hoge mate van belang als bijzondere uitdrukking van een typologische ontwikkeling,
- vanwege de bijzondere betekenis van het object voor het aanzien van de streek, in het bijzonder de Lindevallei,
- vanwege de hoge mate van bouwkundige gaafheid van de sluis,
- vanwege de belangrijke toeristische waarde van het complex, zowel met betrekking tot het toeristisch fietsverkeer als de recreatievaart,
- vanwege de hoge mate van uniciteit van een driewegsluis op nationale schaal.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Waterkering en -doorlaat

Functie

Schutsluis